

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno DCCCCX. ad annum MLXXIII.

Parisiis, 1644

Concilium Anglicum A Dvinstano Archiepiscopo Cantvariae Adversus Clericos Conivgatos Celebratum, In quo monachus promouetur: comes quidam praepotens ob incestas nuptias publicam agit poenitentiam. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15625

CIRCA
 ANNUM
 CHRISTI
 969.

CONCILIVM ANGLICVM

A DVNSTANO ARCHIEPISCOPO CANTVARIÆ
 ADVERSVS CLERICOS CONIVGATOS CELEBRATVM,

In quo monachus promouetur : comes quidam præpo-
 tens ob incestas nuptias publicam agit pœnitentiam.
 Referuntur obiter Edgari regis cum velata virgine vio-
 lentus concubitus, & iniuncta ei pœnitentia septen-
 nalis.

HVIVS Concilii occasionem præbuit dicta iam Edgari regis
 oratio, & indulta pariter auctoritatis copia, de qua sic Ho-
 vedenus : Anno 969. rex Anglorum pacificus Eadgarus
 sancto Dunstano Dorobernensis, & beato Osvaldo Vvi-
 gornensis, & sancto Ethelvaldo Vvintoniensis ecclesiæ
 episcopis, præcepit vt expulsis clericis, in maioribus mo-
 nasteriis per Merciam constructis monachos colloca-
 rent. Vnde sanctus Osvaldus sui voti compos effectus,
 clericos Vvintoniensis ecclesiæ monachalem habitum sus-
 cipere renuentes de monasterio expulit ; consentientes
 vero huic ipse antistes monachizavit, eisque Vvilfinum
 magna religionis virum loco decani præfecit.

Annal. par-
 te 1. p. 426.
 Et Marth.
 Vvest. in
 hoc anno
 669.

De ipso autem Concilio sic Osbernus præcentor Cantuariensis,
 qui floruit anno Domini 1074. & hunc secutus Ioannes Cap-
 grauus. Per idem tempus (intellige sub quinquennio annum 974.
 præcedenti) auctoritate Ioannis papæ Dunstanus archiepi-
 scopus, coacto generali Concilio, statuit, & decreto fir-
 mauit, vt canonici omnes, presbyteri, diaconi, subdiaconi,
 aut caste viuerent, aut ecclesias quas tenebant dimitte-
 rent. Habebat autem regem Edgarum in hoc negotio fide-
 lem adiutorem & firmum defenforem. Huius enim decreti
 executio Osvaldo Vvigornensi, & Ethelvvoldo Vvinto-
 niensi episcopis commissa est. B. ergo Osvaldus septem
 monasteria in sua diocesi, eiectione clericis insolenter vi-
 uentibus, construxit, & monachos introduxit, & abbates
 eis præfecit, &c. Addit præterea post aliquot Osbernus : In aliis
 etiam Angliæ locis insignes ecclesias B. Osvaldus ob eam-
 dem causam, eiectione clericis, monastica institutionis viris
 tradidit, puta ecclesiam sancti Albani, sanctæ Æthelredæ

Surius item
 & Baro-
 nius.

virginis in Eli, & eam quæ apud Beamfledam honorabilis habebatur. In ecclesia sancti Albani Elfricum abbatem in ecclesia Eliensi Brithnotum, in Beamfledensi Gotmannum. Quæ vero monasteria constituit, ea inuisere solebat, & tum sermone, tum opere, ea quæ ad animarum salutem pertinerent illis paterno affectu ministrare. Porro in monasterio Ramesciæ Abbo Floriacensem monachum degere voluit, morum sanctitate præclarum, & literis egregie eruditum, vt monachos doceret, scholis præesset, & tum regularem siue monasticam disciplinam, tum literarum scientiam promoueret. Is Abbo Dunstani hortatu beati Edmundi regis & martyris passionem accurate conscripsit. Tandem Floriacû reuersus, & abbas effectus, a suis monachis occisus est. *Hæc in actis sancti Osuualdi habentur, iuxta Baronium, qui ad historiam Edgari regis claustralem virginem vi comprimentis iam despectens, semet ad præmissa demum recipit, & ex Osberno (quem Osbertum vocat) ita pergit:*

S. Ethel-
vvoldus
corrector
incontinen-
tium cleri-
corum.

Præsidebat ea tempestate Vventanæ ecclesiæ Ethelvvoldus vir eximiæ sanctitatis, & educatione patris Dunstani non parum insignis. Hic cognita de canonicis ecclesiæ suæ, quod nimium sæculares existebant, voluntate Dunstani, monuit eos semel & sapius mores & actus mutare, correctionis vitæ semitas relictis feminis arripere. At impræsentiarum quidem id sibi possibile esse negantes, voce coruina semper in crastinum correctionem sui pollebantur. Quod ipse gnarus non diu sustinuit: paratis namque quamplurimis monachorum cucullis, die quo communio, Seruite Domino in timore, cantabatur, chorum intrauit, vestes quas parauerat secum deferri faciens. Et proiectis illis in medium, canonicis ait:

Animaduertistis quid modo cantaueritis? Animaduertimus, inquit. Igitur, inquit, si seruire Domino in timore, & ei vultis exultare cum tremore, apprehendite disciplinam, vestem scilicet monachalem, ne pereatis, sicut cantastis, de via iusta. Ad quod illi obstupefacti, more solito inducias petunt: id se facturos in futuro promittunt. Tunc ille: Mihi credite, amplius non credam huic vestræ responsioni coruinæ. Sed aut disciplinam in præsentem apprehendetis, aut loci istius beneficiis & conuersationi hinc eliminati, iamiam cedetis. Itaque nonnulli ex illis statim, ab-
iecto

Clerici in
monachos
conuersi.

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
969.

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
969.

iecto clericali habitu, monachi facti sunt, ceteris verbo pontificis de ecclesia eliminatis. Ceterum quia isti qui nouiter fuere conuersi regularis disciplinae normam sine aliorum magisterio docte seruare nequibant, monachi de Abendonia illuc ab eodem pontifice adducti sunt, qui monasticae institutionis tramitem ibi docerent. † *Quæ autem post hæc secuta sint de duobus Conciliis eadem de causa celebratis, Wintoniense & Calense, inferius suis locis opportune dicetur.*

† Verba Ba-
ronii.

Ad idem Concilium generale (ita ab eis nominatum, quod omnes Angliæ episcopi in idem conuenissent) spectat quod de publica comitis incestuosi pœnitentia ibi facta idem Osbertus scribit his verbis:

Quare Cõ-
cilia An-
glicana di-
cuntur ge-
neralia.

Comes quidam præpotens cognatam suam illicito sibi matrimonio copulauerat, & a Dunstano semel, secundo & tertio redargutus, incestum suum diuortio expiare nolebat. Quapropter gladio Spiritus sancti a viro Dei percussus, a liminibus est sanctæ ecclesiæ separatus. Qui typho tactus superbiæ, regem adit, Dunstanum impiæ & immoderate seueritatis accusat, regia sanctione se ab eius tyrannide liberum constitui querula voce precatur & obsecrat. Cuius verbis rex acquiescens, Dunstano mandat ut hominem cum ea quam duxerat in pace manere sinat, & a quibus ipsum suspenderat liminibus sacris restituat. Miratur ille ad audita, & dolet religiosum regem per mendacem hominis linguam ante rei inquisitionem & examinationem esse seductum. Ponit tamen hominem ad rationem, & tam pro commisso crimine, quam & propter iniustam sui criminationem apud principem terræ factam paulo durius increpat, cupiens eo modo ad pœnitentiam & correctionem cor illius emollire. At ubi vidit ipsum non solum verbis suis non consentire, sed insuper contumaci spiritu contra se furere minarique, supra id quod ab ingressu domus Dei suspenderat, ut dixi, omnem ei communionem fidelium, donec a sua prauitate discederet, interdixit. Tunc ille seipso deterior effectus, immani est furore correptus, & nihil eorum quæ possidebat alicuius esse momenti reputans, ad hoc solum se totum studebat impendere, ut Dunstano excitaret scandalum, & Christianæ legis iugum, quo a sua libidine coercebatur, sibi faceret alienum. Legatos itaque suos Romam destinat, & talibus assueta quorundam

De comite
incestuoso.
Osbertus
in Dunsta-
no cap. 31.
apud Sur.
die 19. Maii
tom. 3.

Romanorum corda & ora in suam causam largo munere largiori sponfione permutat. Quid inde? præsul apostolicæ sedis Dunstano, peccatori homini condescendere, verbis ac literis mandat, & eum ecclesiæ gremio integre conciliare monet, hortatur, imperat. † *Sed si penitens peccatum relinqueret, voluit mandatum intelligi; nec enim aliter potuit intellexisse. Pergit enim:*

† Verba Baronii.

Comes incestuosus in Concilio publice penitet.

Ad quæ Dunstanus ita respondet: Equidem cum illum, de quo agitur, sui delicti pœnitentiam gerere videro, præceptis domini papæ libens parebo. Sed vt ipse in peccato suo iaceat, & immunis ab ecclesiastica disciplina nobis insultet, & exinde gaudeat, nolit Deus: auertat etiam Deus a me, vt ego causâ alicuius mortalis hominis, vel pro redemptione capitis mei, postponam legem quam seruandam statuit in sua ecclesia idem Dominus meus Iesus Christus Filius Dei. Hæc ille relata sibi audiens, & Dunstanum ex his quæ certo diceret inflexibilem esse certissime sciens, & excommunicationis suæ pœna, cum pudore hominum constrictus, tum timore periculorum quæ talibus nunquam accidere solent perterritus, obstinationem suæ mentis deposuit, & abdicato illicito coniugio pœnitentiæ sibi cultum imposuit. Dunstano itaque generale totius regni Concilium de obseruantia Christianitatis celebrante, ipse suimet oblitus, nudis pedibus, laneis indumentis corpus amictus, virgas manu ferens, Concilio sese medium ingressit, & ante pedes Dunstani gemebundus & eiulans corruit. Quo viso moti sunt omnes qui aderant ad pietatem; & ipse pater omnium maiori præ ceteris pietate motus est. In vultu tamen seruato disciplinæ rigore, vtpote hominem Deo conciliare desiderans, lacrymas eius ad horam seuerus sustinuit; ac demum a toto Concilio postulatus, lacrymans & ipse culpam indulfit. Ita ab excommunicationis vinculo absolutum, communioni fidelium, gaudentibus cunctis, eum restituit. *Hucusque Baronius.*

Sequitur prælibata narratio de Edgardo rege claustralem virginem comprimente, & de iniuncta illi septennali pœnitentia.

PERPETRATVM est Edgari hoc scelus pluribus annis ante istud Concilium, & iniuncta tum etiam hæc penitentia, in

CIRCA
ANVM
CHRISTI
969.

CIRCA ANNUM CHRISTI 969. *qua in coniugatos clericos rex grauissime excitatur. Anteriori igitur loco erant ista tribuenda, sed cum huic ab auctoribus referantur, nos sic utique collocamus, Osbertum e Baronio recitantes.*

* al. Mulsumia. *Quadam enim vice rex Edgarus in monasterium virginum quod * Vviltoniæ situm est venit. Ibi captus specie cuiusdam puellæ, quæ de nobilibus Anglorum nata inter non velatas nutriebatur & custodiebatur. Eam in suum colloquium adduci secretius iussit. Illa cum duceretur, timens pudori suo, raptum ab vna sanctimonialium capiti suo velum imposuit, eo modo se protegi sperans, si forte rex quid inhonesti a se exigere vellet. Quam ipse velatam intuens: Quam subito, inquit, sanctimonialis effecta es? arreptumque velum detraxit capiti eius, illa conatu quo poterat frustra obnitente: abusus siquidem ipsa est, & graui scandalo quoque per Angliam religiosi ex hoc mente vulnerati sunt. Quod scandalum eo vehementius fuit, quod rex idem legitimam vxorem habebat, Elfredam videlicet cognomine Candidam, Ordineri præpotentis orientalium Anglorum ducis filiam, de qua & sanctum Edvardum genuerat.*

Apud Sur.
 die 19. Maii
 tom. 3. cap.
 38.

Vbi vero res Dunstano innotuit, acerbo mœrore percussus est. Igitur cum in re non segniter ad regem veniret, & ille venienti pro more occurreret, eumque per manum ad folium suum perducere vellet, manum Dunstanus turbato vultu retraxit, nec eam ab homine contingi passus est. Ad quod ille attonitus (non enim illum scire putabat quod clanculum a se factum existimabat) cur manum sibi non dimitteret inquisuit. Ait: Tu, postposito omni pudore, adulterium commisisti: tu, despecto Deo, & signum castitatis non veritus, virgini suam integritatem præripuisti: & cur manum summo Patri Virginis Filium immolanti impuris manibus non tradam, quæris? Laua prius per pœnitentiam manus tuas a sordibus suis, & tunc demum, quo gratiæ Dei concilieris, honora & amplectere manum pontificis. Territus ille ad hæc, terræ procumbit, pedes antistitis petit; se peccasse gemitu verba interrumpente contestatus. Quod Dunstanus videns tantum in rege humilitatis exemplum, vehementer complectitur. Velocius ergo illum erexit, & pacato vultu cum eo familia-

Rex pœnitens suscipitur a Dūstano.

riter quæ salutem animæ eius operarentur loquens, septennem ei pœnitentiam iniunxit. At ille pontificali absolutione potitus, omni studio iniunctæ sibi pœnitentiæ operam dare, & multa quibus Deum placaret pietatis opera ipsi pœnitentiæ instinctu & consilio patris sui sollicitus cœpit reddere.

Ipse præterea omni ordini hominum in suo regno consistentium legibus sibi in Christiana religione sancitis vt præcipiebat: ipse secus agentes indicta vindicta corripiebat: ipse in prauitate persistentes condigno examine puniebat. Exempli causa, ordo clericalis plurimum ea tempestate erat corruptus, & canonici cum presbyteris plebium voluptatibus carnis plus æquo inferuiebant. Quod malum Dunstanus corrigere cupiens, auctoritate Ioannis apostolicæ sedis antistitis apud regem obtinuit, quatenus canonici qui caste viuere nollent ecclesiis quas tenebant depellerentur, & monachi loco eorum intromitterentur.

Hæc ex Osberto & Surio Baronius, de quibus etiam videndus Capgravius in vitis sanctorum Dunstani, Osvaldi, & Ethelwoldi: & audi quid idem Capgravius refert de pœnitentia ista regi imposta:

Denique cum magnitudinem peccati exposuisset Dunstanus, & paratum illum regem ad omnem satisfactionem reddidisset, septennem ei pœnitentiam indixit, vt in toto hoc spatio coronam regni non gestaret: ieiunium in hebdomada biduanum transigeret: thesauros suos pauperibus large dispergeret. Super hæc sacrandis Deo virginibus monasterium Septonia fundaret, quatenus qui vnâ per peccatum Deo virginem abstulisset, plures & per plura sæculi volumina aggregaret. Clericos etiam malæ actionis de ecclesiis propelleret, monachorum agmina introduceret, iustas Deoque acceptas leges sanciret, & per omnes fines regni populis custodiendas mandaret. Nihil enim erat quod minus aut segnius rex impleteret, quam quod a rectore vitæ suæ præceptum fuisset. Elapso tandem septennalis pœnitentiæ termino, congregatis omnibus Angliæ principibus, episcopis & abbatibus, imposuit regi coronam coram omni multitudine populi Anglorum, cunctis latantibus, & Deum in sancto Dunstano laudantibus, &c.

Correctio
incontinentium
clericorum.

Forma pœnitentiæ
Edgaro regi
iniunctæ.

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
969.

AN
CAR
97

Malm
gest. r.
L. c.

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
969.

NOTA SEVERINI BINII.

^a *Concilium.*] Hæc Synodus celebrata est in Anglia a sancto Dunstano Cantuariensi archiepiscopo auctoritate Ioannis Romani pontificis; de quo in actis sancti Olivaldi episcopi Vvigorniensis apud Surium 15. Octobris ista habentur: *Per idem tempus auctoritate Ioannis papæ Dunstanus archiepiscopus, coacto generali Concilio, statuit & decreto firmavit, ut canonici omnes, presbyteri, diaconi, subdiaconi aut caste visuerent, aut ecclesias quas tenebant dimitterent.* Generale Concilium nominatur, quia in eo omnes Angliæ episcopi conuenissent. In eodem hoc Concilio comitem quemdam præpotentem ob incestuosas nuptias publicam egisse poenitentiam refert Osbertus apud Surium in Dunstano decimonono Maii.

Cur generale Concilium appellatur.

ANNO
CHRISTI
970.

CONCILIVM LONDONIENSE,
HABITVM SVB EDGARO REGE ANNO
regni sui XII. hoc est Domini nostri DCCCCLXX. vel
DCCCCLXXI.

In quo celeberrima priuilegia ab Edgardo rege Glastoniensi cænobio concessa confirmantur, reseruata autem regi & heredibus suis conferendi baculum pastorem fratri electo potestate.

Malm. de
gest. reg.
l. 2. c. 8.

GLORIOSÆ recordationis Edgarus Anglorum rex, filius Edmundi regis, cuius studium diuinis cultibus potissimum inuigilabat, ad monasterium sanctæ Dei genitricis Mariæ in Glastingabiri frequenter adueniens, & eundem locum clariori præ ceteris dignitate excolere summo elaborans studio, plura admodumque magnifica priuilegia contulit communi episcoporum, abbatum, primorumque consilio.

Quorum primum, vt nullus nisi eiusdem loci monachus ibidem fungatur abbatis nomine vel officio; nec alius nisi quem secundum tenorem regulæ concorditer elegerit parilis Conuentus assensio. Quod si alterius loci abbatem vel monachum eidem loco præfici necessitas ingruerit, non alium assumi censuit, nisi quem congregatio ipsius monasterii secundum timorem Dei sibi præesse elegerit: tamen ne hoc fiat obseruato omnimodo, si ibidem quispiam vel extremus congregationis illi officio aptus reperiri potuerit. Monachis siquidem electionem sui

Verū nullus nisi monachus sit abbas Glasten.

Monachi abbatem e-